

іноземної мови необхідно використовувати жести, котрі мають те саме значення, що виражає мовлення, щоб уникнути труднощів розуміння іншомовного повідомлення з боку учнів.

У підсумку *висновуємо*: складовою професійної майстерності викладача іноземної мови є гармонійне поєднання вербальних та невербальних засобів спілкування. Тому на ефективність викладання іноземної мови впливають не лише хороші знання мови, багатий словниковий запас, але й володіння експресивними можливостями та інтонаційною виразністю мовлення, оскільки афективно-мімічне уподібнення є найбільш раннім і водночас універсальним онтогенетичним механізмом засвоєння соціокультурного досвіду [1].

1. Карпенко З. С. Експресивна психотехніка для дітей / З. С. Карпенко. – К.: НПЦ Перспектива, 1997. – 96 с.
2. Митина Л. М. Управлять или подавлять: выбор стратегии профессиональной деятельности педагога / Л. М. Митина // Директор школы. – 1999. – №2. – С. 15.
3. Петрова Е. А. Жесты в педагогическом процессе: учебное пособие / Е. А. Петрова. – М.: Моск. городское пед. общество, 1998. – 278 с.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ЗАСОБАМИ ТРЕНІНГОВИХ ЗАНЯТЬ

МАТВІЙЧУК С.

Copyright © 2013

На сучасному етапі розвитку соціальної роботи в Україні як фахової діяльності підвищився інтерес не тільки до проблем розвитку теорії та практики соціальної роботи, але і до особистості професіонала, його особливостей та якісних характеристик. В цьому контексті особливу актуальність отримують проблеми розвитку професійної майстерності соціальних працівників, шляхів посилення підготовки та перепідготовки спеціалістів соціальної сфери, саме тому *метою* даної роботи і є теоретичний аналіз професійної майстерності спеціаліста соціальної роботи.

Соціальна робота об'єднує в собі і покликання, і професію, тому професійність може вимірюватися ступенем гармонізації цих складових, їх цілісністю та системністю. Становлення професійності завжди починається з професійної підготовки та виховання фахівців, поетапного формування системи практичних навичок системи соціальної роботи та професійної майстерності. За акмеологічного підходу (Е. Зеєр) шлях особистості до вершин професіоналізму має п'ять стадій (ступенів): оптацію, професійну підготовку, адаптацію, власне професіоналізацію та досягнення майстерності в обраній справі [5, с. 242]. Професійна майстерність як складова частина професійності в соціальній роботі є сукупністю наступних якостей фахівця, які відображають ступінь його кваліфікації, рівень знань та навичок у здійсненні комплексу заходів із надання соціальних послуг населенню: висока кваліфікація працівника, який пройшов спеціалізовану підготовку та навчання, володіння стійкими навичками у роботі з різними категоріями населення, ефективне застосування на практиці сучасних технологій у сфері соціальної роботи; висока компетентність та відповідність дій вимогам державних стандартів у царині соціального обслуговування; максимальне використання знань та умінь у здійсненні соціальної роботи у поєднанні з індивідуальними здібностями; уміння завойовувати довіру у клієнтів і колег, проявляти чуйність, впливати на людей, знаходити підхід рефлексії до клієнта та його проблем [7, с. 370]. Це дозволяє говорити про людину, яка володіє означеними якостями і здійснює організацію різних видів діяльності, як про цілісного суб'єкта професійної діяльності, котрий досить повно характеризує особистість соціального працівника. Іншими словами, професійна майстерність – це рівень оволодіння індивідом своєю спеціальністю, своєю професією; це показник залучення працівника соціальної служби до професіоналізму в соціальній роботі. Професійна майстерність тут більшою мірою залежить від особистих якостей професіонала, а також від його знань й умінь, що визначається об'єктивними й суб'єктивними факторами. Саме об'єктивними факторами формування професійної майстерності соціального працівника є система знань, умінь, навичок [8].

Тривають суперечки щодо використання соціальними працівниками окремих методів практичної психології, особливо – психотерапії, а також психотерапевтичних та соціально-психологічних тренінгів. Теоретики та практики виділяють наступні загальні функції соціального працівника: діагностична, прогностична, правозахисна, організаторська, попереджувально-профілактична, соціально-медична, соціально-педагогічна, комунікативна, психологічна, соціально-побутова. Крім зазначених деякі дослідники звертають особливу увагу також на корекційну, психотерапевтичну, рекламно-пропагандистську, соціально-економічну, контрольну-наглядову, науково-дослідницьку, освітню функції. Всі ці функції дозволяють соціальному працівникові ефективно виконувати свою роботу, однак на особливе місце варто поставити тренінгові роботи з клієнтами. Тренінг (з англ. *train* — тренувати, тренуватися) — це сукупність психотерапевтичних, психокорекційних та навчальних методів, спрямованих на розвиток навичок самопізнання і саморегуляції, спілкування і міжособистісної взаємодії, комунікативних і професійних умінь. У вітчизняній психології поширене визначення тренінгу як одного з активних методів навчання або соціально-психологічного впливу. Як у психології чи психотерапії, так і у практичній соціальній роботі тренінг може проводитися як для окремої особи (що буває

дуже рідко), так і для групи людей. Вважається, що групова форма роботи є більш ефективною, ніж індивідуальна. Переваги групової форми роботи полягають в можливості отримати зворотній зв'язок, розуміння і підтримку від інших членів групи, які мають схожі проблеми або досвід і здатні завдяки цьому суттєво допомогти. Також досвід перебування у спеціально організованих групах може допомогти у вирішенні проблем, які виникають при міжособистісній взаємодії. Група може сприяти особистісному росту, підвищенню самооцінки, кваліфікації, набуттю нових навичок, що позитивно впливає на свідомість соціального працівника, та на ефективність його роботи загалом. Адже саме завдяки тренінговій роботі з різними групами клієнтів фахівець має змогу поліпшити свою професійну майстерність, що не аби як важливо в наш час. Адже метод тренінгу є достатньо ефективним при роботі з різними категоріями клієнтів соціальної роботи, в тому числі і з молоддю з особливими потребами, яка потребує його чи не найбільше. Тому дуже важливо звертати особливу увагу на всебічний гармонійний розвиток особистості такої молодшої людини. Якщо ж спостерігаються певні порушення випадкового або патологічного характеру, їх необхідно виявити якомога раніше і виправити з найменшою шкодою для психіки з тим, щоб попередити дисгармонію особистості з навколишнім світом чи із самим собою, що може призвести до девіантної чи делінквентної поведінки, асоціальних вчинків або суїцидальних намірів. Саме у цьому і полягає перевага тренінгів та методів психотерапії загалом порівняно з іншими методами та технологіями роботи з молоддю з особливими потребами, які широко застосовуються у практиці соціальної роботи. Тому важливим є виявлення розповсюдженості стресів та конфліктів у молодіжному середовищі, а також необхідності проведення тренінгових вправ.

Отже, без високого рівня професіоналізму та професійної майстерності в соціальній роботі неможливими є здійснення соціального захисту, опіки та піклування, надання соціальних послуг клієнтам на належному рівні з метою вирішення їх складних життєвих ситуацій. Виходячи з визначення тренінгів, можна припустити, що соціальний працівник у своїй практичній діяльності може застосовувати їх та деякі психотерапевтичні методики з метою підвищення професіоналізму та майстерності в роботі з різного роду клієнтами, бо він має право проводити освітню та соціально-педагогічну діяльність, сприяти всебічній соціалізації та інтеграції клієнта соціальної роботи у групу, общину, суспільство. Тренінги можуть бути особливо корисними при роботі соціального працівника з людьми з особливими потребами, молоддю, дітьми, підлітками з девіантною поведінкою, жертвами насилля, людьми, які потрапили у складні життєві ситуації. Саме тому кожний соціальний працівник повинен враховувати позитивні та негативні фактори, які впливають на формування його професіоналізму та постійно саморозвиватися та самоудосконалюватися на своєму шляху до професійної майстерності.

1. Волкова Н.П. Педагогіка : [посібник] / Н.П. Волкова. – Київ : Видавничий центр “Академія”, 2001. – 576 с.
2. Думко Ф.К. Підготовка курсантів до роботи з неблагополучними сім'ями / Ф.К. Думко. – Одеса : Астропринт, 2002. – 168 с.
3. Капська А.Й. Соціальна робота: технологічний аспект : [навчальний посібник] / А.Й. Капська. – К. : ЦСССДМ, 2004. – 364 с.
4. Кузьміна Н.В. Професіоналізм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Н.В. Кузьміна. – М. : Высшая школа, 1990. – 119 с.
5. Основы социальной работы : [учебник] / отв. ред. П.Д. Павленок. – М., 2001. – 395 с.
6. Педагогічна майстерність : [підручник] / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін. ; [за ред. І.А. Зязюна]. – К. : Вища шк., 2004. – 422 с.
7. Социальная работа : теория и практика : [учебное пособие] / отв. ред. д. и. н., проф. Е.И. Холостова, д. и. н., проф. А.С. Сорвина. – М. : ИНФРА-М, 2002. – 427 с.
8. Яблокова Е.А. Теоретические проблемы профессионализма работников социальных служб / Е.А. Яблокова, Л.И. Катаева // Профессиональное мастерство работников социальных служб. – М., 1999. – С. 25 – 41.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

ДЗЮБИШИН К.

Copyright © 2013

Актуальність теми. Наприкінці ХХ століття в умовах економічної кризи, безробіття, різкої зміни характеру й форм соціальних відносин, втрати для багатьох людей соціальних перспектив зростає небезпека соціальних конфліктів, депресії. Соціальна робота в нашій країні характеризується розмитими межами професійної компетентності, відсутністю достатньої кількості технологій вирішення професійних завдань, невизначеністю критеріїв оцінки. Все це підсилює значимість професійної підготовки фахівців в сфері соціальної роботи. В цьому контексті особливої актуальності набувають проблеми розвитку професійної майстерності соціальних працівників, розширення кадрового потенціалу соціальних служб та шляхів посилення підготовки спеціалістів соціальної сфери. Однією із серйозних проблем, яка виникає в процесі професійної діяльності є професійна